

Đề bài

Phân tích truyện
**Người con gái
Nam Xương**
trong Truyền Kỳ
mạn lục của
Nguyễn Du.

Bài làm

Nguyễn Dữ, một học trò giỏi của Nguyễn Bình Khiêm. Thành tài, đỗ đạt, ông ra làm quan. Một năm sau vì chán cảnh triều đình thối nát, ông đã lấy cớ phải nuôi mẹ già mà xin từ quan. Trong những ngày sống *cảnh điền viên vui tuế nguyệt* ông viết *Truyện kì mạn lục*, một tác phẩm văn xuôi đầu tiên của nền văn học cổ Việt Nam gồm những câu chuyện có chi tiết li kì, phần lớn ca ngợi phẩm chất cao đẹp của người phụ nữ Việt Nam phải sống trong khuôn mẫu *tam tông tứ đức* của đạo đức phong kiến, mà truyện *Người con gái Nam Xương* là một.

Truyện kể lại Vũ Thị Thiết vâng lời cha mẹ là vợ Trương Sinh, một người kém học. Đất nước gặp cảnh đao binh nên Trương Sinh phải ra trận. Một tuần sau, Vũ Nương sinh con đầu lòng. Một mình nàng chăm sóc mẹ chồng, lo tang ma khi mẹ chồng chết, nuôi dạy con và lo công việc đồng áng. Giặc tan, Trương Sinh về, nghe lời con mà nghi ngờ lòng chung thủy của vợ. Vũ Nương không minh oan được nên đành trầm mình. Nàng được hoàng hậu ở động rùa giúp đỡ. Sau đó nàng gặp Phan Lang, người hàng xóm đã cứu hoàng hậu ở động rùa. Phan Lang về kể lại cho Trương Sinh nghe, Trương Sinh hối hận cải lập đàn cầu xin theo lời của nàng. Nàng hiện lên gặp chồng con nhưng lại quay về ở động rùa vì hai người ở hai thế giới khác biệt.

Cũng như truyện cổ, những pho truyện của Trung Hoa có ảnh hưởng nhiều đến nhà Nho đương thời thế kỉ XVI. *Thiếu phụ Nam Xương* cũ có hai tuyến nhân vật, có những hoàn cảnh điển hình, có người giàu kẻ nghèo ở trong xã hội đang thời loạn lạc, nhiễu nhương. Nhưng dù sống trong hoàn cảnh nào thì người tốt vẫn không hề thay đổi bản chất của mình, mà Vũ Thị Thiết là nhân vật tiêu biểu. Vũ Nương nhà nghèo nhưng *tư dung tốt đẹp, thùy mị nét na* thì ắt là do sự giáo dục của gia đình. Nàng nghèo nhưng không mất nề nếp gia phong. Trái lại *Trương Sinh tuy con nhà hào phú nhưng không có học* một loạt các nhân vật tốt xuất thân từ những hoàn cảnh sống khác nhau như mẹ chồng, người láng giềng Phan Lang, hoàng hậu động rùa Linh Phi... đủ chứng tỏ giàu nghèo tuy có ảnh hưởng đến hình thức sống nhưng khó thay đổi được bản chất của họ.

Nam Xương tử nữ truyện không chỉ giới thiệu những nhân vật tốt, xấu ấy mà còn thông qua họ, Nguyễn Dữ muốn đề cao sự chung thủy và lòng bao dung luôn được nhân vật này thể hiện trong từng lời nói đến từng sự việc. Vâng lời cha mẹ chịu lấy Trương Sinh làm chồng, nàng trước sau như một muốn làm người con hiếu thảo. Không chỉ hiếu thảo với cha mẹ ruột, Vũ Nương còn hiếu thảo với mẹ chồng. Nàng một mình đã lo toan đỡ đàn mẹ chồng lúc mẹ chồng ốm đau, rồi mẹ chồng chết lại lo chôn cất. Người phụ nữ có con mọn như nàng mà vẫn chu toàn những công việc nặng nhọc ấy thay chồng mà không một tiếng kêu than thì quả thật hiếm có. Mẹ chết, một mình ở vậy nuôi con chờ ngày chồng trở về thì bảo nàng không chung thủy

sao cho được?! Chồng với vợ như bóng với hình, nàng đã mượn chiếc bóng của mình để an ủi con, muốn đưa con nhỏ dại luôn nghĩ rằng mình cũng là đứa trẻ có cha. Khi bị Trương Sinh nghi ngờ, nàng đã bao lần hỏi rõ dù bị dằn vặt, chửi mắng, đánh đập. Nàng đã từng tâm sự với chồng: *Thiếp vốn con nhà khó, được nương tựa nhà giàu... Đâu có hư thân như lời chàng nói.* Khi nhận thấy không thể nào xóa tan được mối nghi ngờ nhục nhã, hạ thấp phẩm giá một cách oan khốc, nàng đã quyết định tự trầm mình, mượn dòng nước trong rửa sạch những oan khiên. Xét cho cùng, kiên quyết bảo toàn danh dự của con người cũng là lòng chung thủy sắt son! Lại nữa, khi gặp được Phan Lang, người hàng xóm tốt bụng ở động rùa, Vũ Nương vẫn không quên chồng khi nàng tâm sự cùng Phan Lang và yêu cầu Phan Lang về nói lại với Trương Sinh yêu cầu của nàng vừa thể hiện sự chung thủy, vừa tỏ ra bao dung đối với Trương Sinh.

Cả đến Phan Lang, hoàng hậu Linh Phi cũng đều là con người có lòng bao dung, chung thủy. Chỉ riêng Trương Sinh là người có lòng ích kỉ, hẹp hòi, tối dạ vì thuở nhỏ không lo chuyện sách đèn. Chỉ cần nghĩ đến công lao của vợ lúc chàng đang ở ngoài mặt trận, chỉ cần sống gần gũi với láng giềng, chỉ cần có lòng tin vào lòng chung thủy của vợ thì nghi vấn xuất phát từ lời nói của con thơ *trước đây, thường có một người đàn ông đêm nào cũng...* đã được giải bày để rồi vợ chồng lại sống trong cảnh đầm ấm thương yêu.

Một nội dung khác thật rõ ràng trong truyện là ân oán phân minh. Vũ Nương là người phụ nữ, có lẽ mang đặc tính ấy trong cuộc sống. Vì lẽ đó khi nàng không còn đủ kiên nhẫn chờ chồng biểu lộ đức tính ấy thì nàng biểu lộ. Cái chết của nàng hàm chứa ý nghĩa ấy, làm cho Trương Sinh phải nhận ra ân tình nàng đã mang cho chàng và nỗi oan khiên mà nàng phải chịu. Trường hợp giữa hoàng hậu Linh Phi và Phan Lang cũng vậy. Hoàng hậu đã được Phan Lang cứu cho nên khi Phan Lang gặp nạn khi lên thuyền ra biển tránh sự truy đuổi của quân giặc thì đã được Linh Phi hết lòng cứu chữa, lại thiết tiệc đãi, tặng thêm ngọc ngà... trước khi tiễn chân chàng trở về làng quê.

Như thế, ngay truyện ngắn thuộc văn viết, dù là chữ Hán trong buổi sơ khai cũng đang mang hoàn cảnh điển hình, con người điển hình của đời thường vào tác phẩm, cũng có đầy đủ người nghèo, kẻ giàu, hi, nộ, ái, ố với kết thúc có hậu ở nội dung là ở hiện gặp lạnh.

Truyện có rất nhiều chi tiết nhưng được liên kết bởi quan hệ nhân quả nên có kết cấu khá chặt chẽ. Mở đầu truyện, Nguyễn Dữ đã khéo léo giới thiệu Vũ Thị Thiết và Trương Sinh, hai nhân vật chính có hoàn cảnh, tính cách trái ngược nhau để làm cơ sở cho việc khai thác nhân vật sau này. Tính tình, hoàn cảnh sống trái ngược nhau nhưng lại nên vợ nên chồng chỉ vì vâng lời cha mẹ. Quan hệ nhân quả thể hiện từ đầu. Từ đó, chuỗi quan hệ nhân của hai nhân vật diễn ra một cách tự nhiên, hợp lí. Vì nước có loạn

binh đao nên chàng mới ra trận. Vì chàng vào nơi gió cát nên nàng phải nặng gánh giang san nhà chồng. Vì con thơ hỏi về cha nên mẹ đã mượn cái bóng của mình thay thế cho con đỡ hổ thẹn với bạn bè. Vì nghe lời con trẻ nên Trương Sinh mới nghi ngờ vợ... Chuỗi nguyên nhân và kết quả đầy kịch tính ấy đã dẫn đỉnh điểm là Vũ Nương quyết định trầm mình. Nếu truyện kết thúc ở đây thì quả là bi đát, không có hậu. Có lẽ vì thế mà những chi tiết thần kì được thêm vào ấy là Phan Lang nằm mơ thấy con rùa xanh kêu cứu. Rồi Phan Lang nhớ lại và thả rùa đi rồi sau đó là được rùa cứu mạng trả ân và gặp Vũ Nương ở động rùa. Những chi tiết thần kì ấy vào thời buổi mà vua quan, thần dân đều tin vào sự hiện hữu của trời, thần, quỷ, ma... giống như trong những truyện cổ thì cũng là điều không mấy ngạc nhiên. Có những chi tiết đó, Vũ Nương mới gặp được chồng để giải mối oan khiên, nhục nhã nhất của đời làm vợ. Và dù ra đời sau *Hịch tướng sĩ* của Trần Quốc Tuấn ba thế kỉ, *Nam Xương tử nữ truyện* vẫn còn những câu văn biền ngẫu cổ xưa.

Dù có những ấy nhưng truyện *Người con gái Nam Xương* không những có giá trị đạo lí, lịch sử (phản ánh sự rối ren của xã hội phong kiến) mà còn có giá trị nghệ thuật xây dựng truyện.

Cho đến nay, *Người con gái Nam Xương* vẫn còn lôi cuốn người đọc giữa nam nữ bình quyền thì nó là cột mốc để so sánh vai trò người phụ nữ trong văn học xưa và nay. Giữa xã hội suy đồi về đạo đức, nhất là với giới nữ thì nội dung truyện là một bài học đạo đức truyền thống tốt.